

**VAGGERYDS
KOMMUN**

Uppföljning kränkande behandling läsår 23-24

Barn- och utbildningsnämnden

1. Huvudmannens ansvar enligt skollagen

Alla barn och elever har rätt att vara i en verksamhet som är fri från kränkande behandling. Det råder nolltolerans mot kränkande behandling av barn och elever i förskolor, skolor och andra verksamheter som lyder under skollagen. Skollagens definition av kränkande behandling är ”ett uppträdande som utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen kränker ett barns eller en elevs värdighet”. Kränkande behandling kan till exempel vara nedsättande ord, ryktesspridning, förlöjliganden eller fysiska handlingar som slag, sparkar och knuffar, men kan även bestå av utfrysning eller hot. Kränkande behandling kan också förekomma digitalt, till exempel på sociala medier.

Huvudmannen ska därför se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling. Det innebär att åtgärder ska genomföras för att *förebygga och förhindra* att barn och elever utsätts för kränkande behandling.

Huvudmannen ska se till att det varje år, för varje särskild verksamhet, upprättas en plan mot kränkande behandling. Syftet med planen är att förebygga och förhindra kränkande behandling. Planen ska vara ”levande” i den meningen att den ständigt ska vara aktuell i verksamhetens dagliga arbete. För att planen ska fungera på ett ändamålsenligt sätt är det viktigt att den utformas utifrån den unika verksamhetens behov.

Planen mot kränkande behandling ska innehålla:

- en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever,
- en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året, och
- en redogörelse för hur de planerade åtgärderna i föregående års plan har genomförts.

Arbetet mot kränkande behandling är enligt barn- och utbildningsnämnden delegationsordning (BUN 2020-10-28 § 91) utlagt till varje rektor på respektive enhet. Nämnden ansvarar dock fortfarande för att följa upp arbetet och tillse att rektor har tillräckliga resurser för att kunna fullgöra sin uppgift.

Mer om huvudmannens ansvar och skyldigheter finns att läsa på [Skolverkets hemsida](#).

2. Organisationens förutsättningar

I det aktiva arbetet mot kränkande behandling blir det relevant att belysa organisationens förutsättningar.

En del vi menar är viktig är elevhälsan. Enligt skollagen ska elevhälsan bestå av funktioner som omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska också främst verka förebyggande och hälsofrämjande. Finns dessa funktioner och finns det en faktisk möjlighet för elevhälsan att arbeta förebyggande blir de en viktig del i organisationens förutsättningar att minimera kränkningar på enheterna. Centralt är därför att funktionerna som finns är tillgängliga för det arbetet.

Varje enskild funktion som finns inom vår verksamhet har en skyldighet anmäla en kränkning om de märker eller får kännedom om att den uppstår. En av hörnstenarna i både det förebyggande och aktiva arbetet är därför, förutom elevhälsans arbete, att det faktiskt finns en tillräcklig mängd vuxna i barn och elevers närhet. Dessa kan också bidra i det förebyggande arbetet, men även förhindra och avbryta situationer på plats där de uppstår.

Andra faktorer som kan vara lokalernas utformning och utegårdarnas miljöer. Dessa kan vara utformade på ett sätt att de skapar situationer som skapar kränkningsärenden. Ett sådant exempel kan vara trånga kapprum eller omklädningsrummens utformning. Avsaknad av en tillgänglig och varierande utemiljö på skolgårdarna kan också påverka barn- och elevers bemötande mot varandra.

Samtliga faktorer är viktigt att ha med sig in när man ska analysera kränkande behandlingar som uppstått och framför allt i arbetet för att motverka dem.

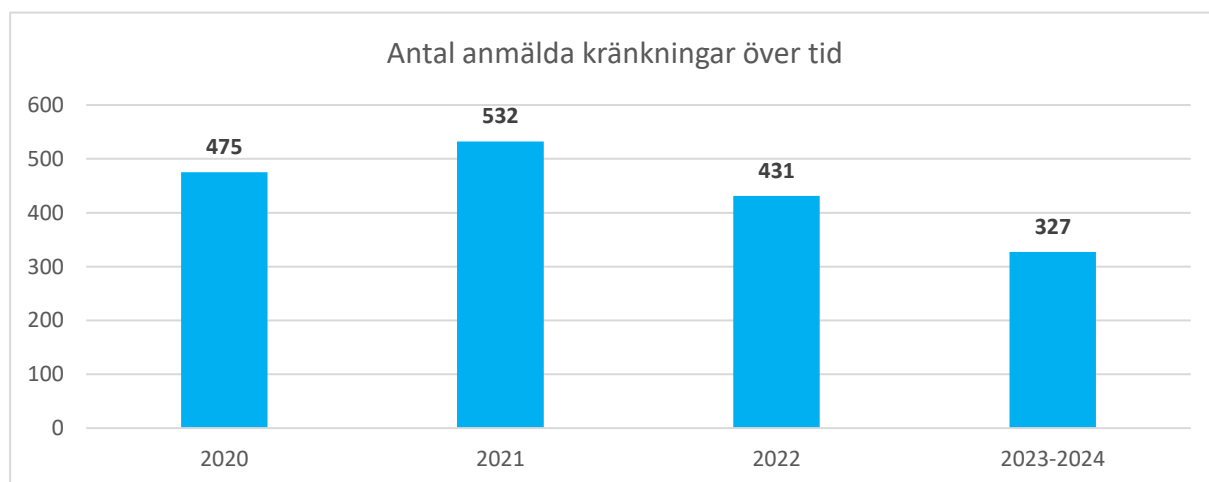
3. Resultat läsår 2023-24

Barn- och utbildningsnämnden har under året fått ta del av information om kränkningar i de månadsrapporter som arbetats fram under hösten 2023. I denna rapport sammanställs dessa och jämförs i den mån det går med tidigare år. Tidigare år sammanställdes underlaget per kalenderår vilket gör att siffrorna kan se något annorlunda ut än den tidigare årliga rapport nämnden tagit del av. Som ett led i månadsrapporterna och för att kunna följa skolåret bättre gjordes ändring från kalenderår till läsår. Till kommande rapporter görs endast jämförelser mellan läsåren.

Vi har under hösten 23 gjort ändringar i var och hur kränkingsanmälningar sker. Under hösten har ett arbete pågått för att förfinna anmälningarna och vilken information som tex är valbar eller ej eller vad de olika kränkingskategorierna ska heta. Utifrån detta fanns det kategorier som under året togs bort då de faktiskt inte sa något om själva händelsetypen. Uppfattningen nu är att anmälan är byggd på ett sådant sätt att varje enskild enhet och huvudmannen kan använda statistik för att se mönster som hjälp för det förebyggande arbetet.

Antalet anmälda ärenden över tid

Under läsåret 23/24 anmäldes 327 ärenden om kränkande behandling inom samtliga verksamheter.

Tabellen ovan visar på antalet anmälda kränkningar i våra system mellan åren 2020 och vårterminen 2024. Vi kan konstatera att antalet kränkningar fortsatt har minskat även om vi utifrån den ändring som gjorts i redovisningsperiod har svårt att göra en rak jämförelse mellan åren. Av det tidigare systemet kan vi dock konstatera att det under våren 23 fanns 230 gjorda kränkingsanmälningar och under hösten 23 gjordes 149, vilket ger ett totalt antal anmälningar på 379 för kalenderåret 2023, vilket bekräftar minskningen.

För att se på mönster och variationer över tid så tar vi också fram antalet anmälningar per rektorsområde och ställer detta i relation till tidigare redovisade siffror enligt tabellen nedan:

Rektorsområde och elevantal 2023/24			Anmälningar per år		
Rektorsområde	Elevantal 2023/24	Enheter inom området (årskurs)	23/24	2022	2021
RO1	335	Götafors och Östra skolan (F-3)	69	44	36
RO2	180	Bondstorp, Byarum samt Hok (F-5)	36	59	26
RO3	313	Hjortsjöskolan (4–6)	70	128	253
RO4	309	Hjortsjöskolan (7–9)	39	44	25
RO5	205	Fågelfors och Klevshults skola (F-6)	34	53	71
RO6	251	Sörgårdsskolan (F-6)	49	79	91
RO7	245	Fågelfors skolan (7–9)	25	12	21
Fenix	315	Fenix gymnasium	5	5	7

Vi kan konstatera att för majoriteten av rektorsområdena har antalet anmälningar minskat mot tidigare år. Rektorsområde 1 har visserligen en ökning av antalet anmälningar men här har elevantalet ökat väsentligt mot tidigare år vilket inte gör den procentuella ökningen hög. Här ingår också enheter som under läsåret har påverkats av byggnationer och minskade skolgårdar vilket vi vet påverkar eleverna. Vi ser exempelvis att området som varit under diskussion i nämnden under året, rektorsområde 3 med Hjortsjöskolan 4–6, fortsatt minska sina anmälningar drastiskt, vilket tyder på att de riktade insatser som enheten gjort där har gett en positiv effekt.

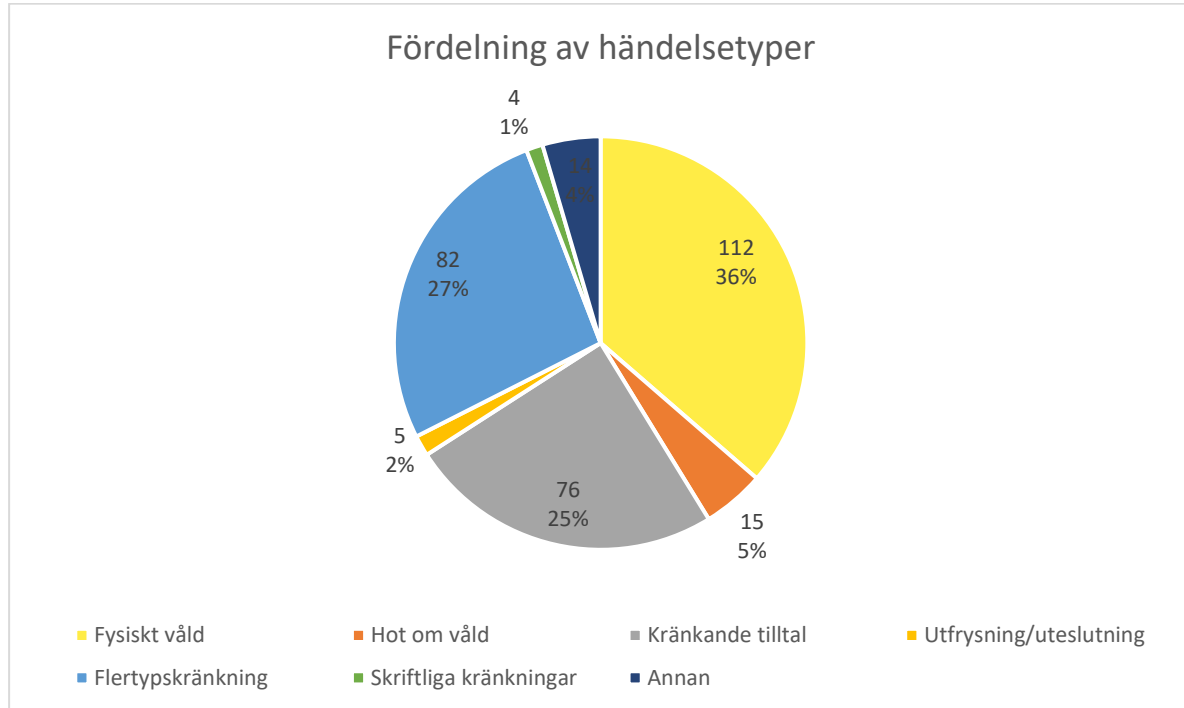
Viktigt att komma ihåg är fortsatt att det är svårt att jämföra olika enheters resultat mellan varandra då enheternas förutsättningar ser olika ut i förhållande till exempelvis elevantal, personaltäthet och skolgårdars utformning.

Vi ser ingen större skillnad på antalet kränkingsanmälningar utifrån när på året de sker. Naturligt är att antalet minskar de månader antalet skol- och fritidsdagar är något lägre.

Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun
11	43	41	32	37	27	28	35	20	46	7

Händelsetyp och plats för kränkningen

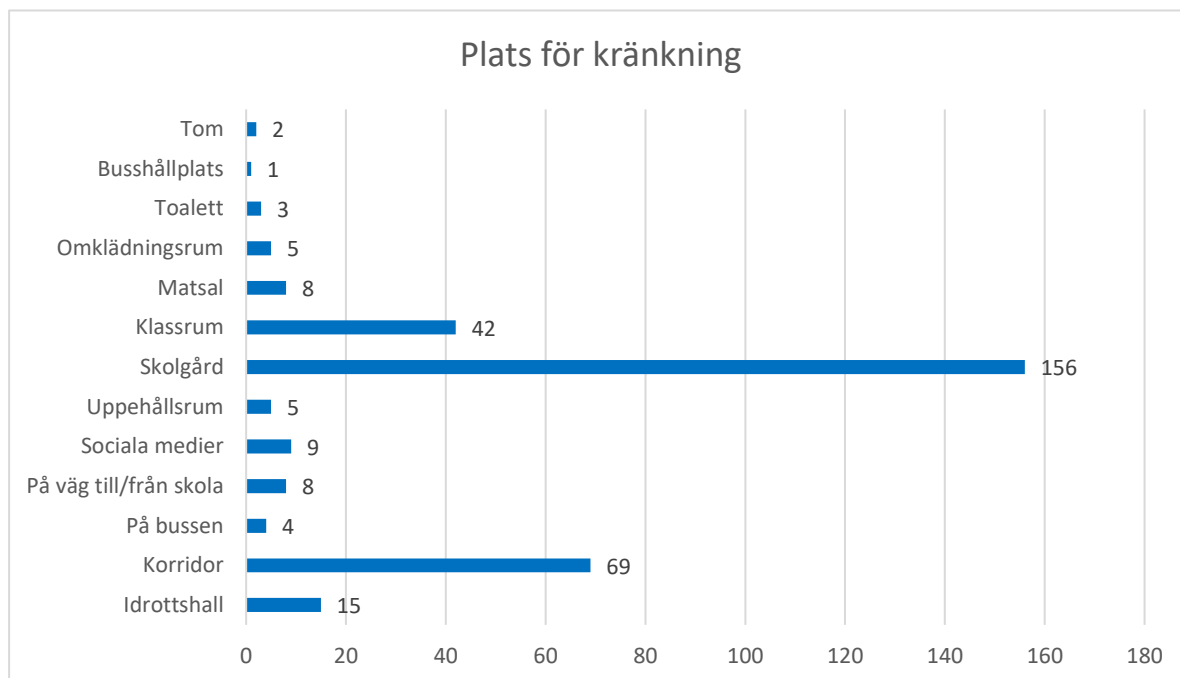
För att genomföra en bra analys och kanske framför allt bra åtgärder är det viktigt att händelsetyp och plats för kränkningen följs. Kan vi se att en viss typ av kränkning sker återkommande på ett specifikt område så är skapar det förutsättningar att rätt åtgärder sätts in snabbt. Mot föregående år har de händelsetyper som går att använda ändrats något och det är därför svårt att jämföra dessa mot varandra.

Som diagrammet visar var det under läsåret en stor andel kränkningar som handlade om fysiskt våld eller kränkande tilltal. Av statistiken framstår det som att ”hot om våld” har en något lägre andel men detta är för att dessa ofta ingår i den typ vi valt att kalla ”flertypskränkning”. Här har det i en övervägande majoritet av anmälningarna rört sig om fall som kombinerat fysiskt våld eller hot om fysiskt våld med kränkande tilltal, varför dessa grupper är större än vad diagrammet visar.

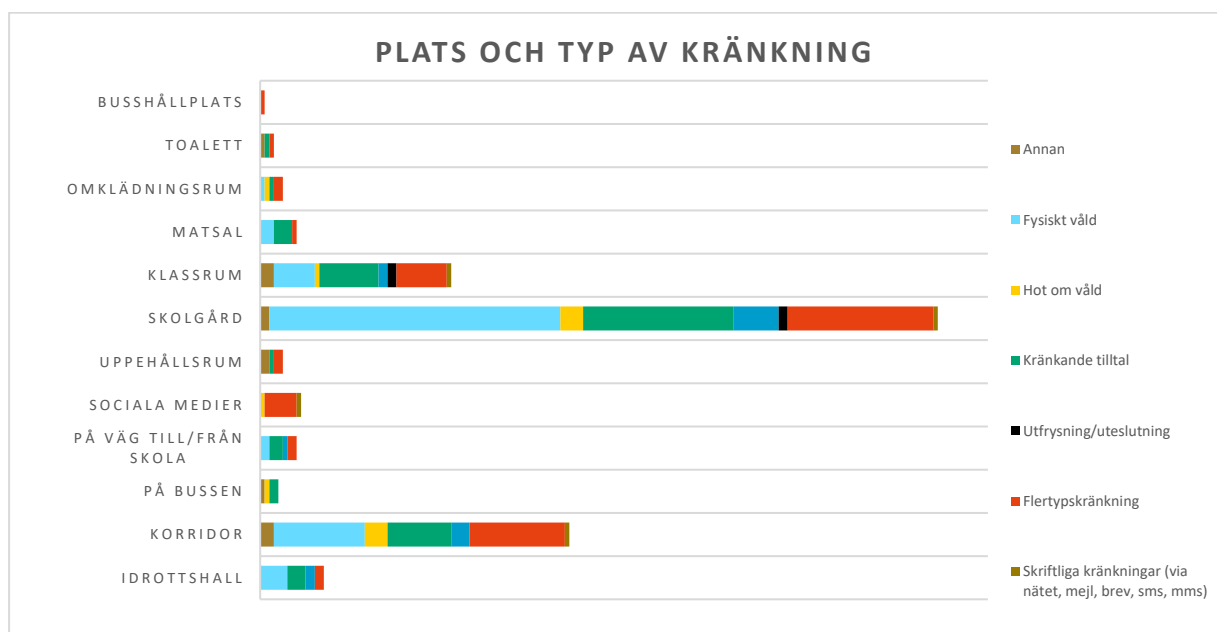
Det finns också en del som har beskrivits som annan. Detta är en kategori där anmäler inte upplever att någon av de befintliga passar in. Förvaltningens uppfattning är att denna kategori måste finnas kvar för att illustrera att alla kränkningar inte går att placera i ett specifikt fack. Vi har under början av hösten 2023 också haft 19 händelser som kategoriserats som ”kränkningar barn-barn”, men denna kategori har arbetats bort under året varför den inte är med i redovisningen ovan.

Relevant för analysen är även att titta på vilka platser kränkningarna äger rum. Nedan illustreras platserna som funnits med i anmälningarna under läsåret 23/24.

Som vi kan se av sammanställningen så är skolgården överrepresenterad gällande plats där en kränkning sker. Närmare hälften av alla kränkningar som anmäls utspelar sig här. Det är liknande siffror mot tidigare år. Jämfört med tidigare år finns det nu fler kategorier att välja på varför till exempel korridor, klassrum, toalett och uppehållsrum är uppdelade. Tidigare såg vi bara att kränkningen skedde inne i skolan men med nuvarande statistik ger det enheterna större möjligheter att snabbt hitta mönster var kränkningar sker även inne på skolan.

Vårt system kan också samköra statistiken ovan och gör att vi kan se händelsetyper i relation till var de sker. Syftet med att lyfta fram denna statistik är att skapa ett tydligt underlag för eventuella åtgärder i arbetet med att minska kränkningar. Om vi vet var och hur kränkningar oftast sker kan vi också arbeta med rätt förebyggande insatser på dessa områden.

När vi slår ihop dessa så ser vi att majoriteten av alla kränkningar med fysiskt våld eller hot om våld i kombination med kränkande tilltal sker på skolgården. Eftersom hälften av alla kränkningar sker här är det kanske inte så konstigt, men det är tillräckligt mycket för att sticka ut. Utifrån att vi kan dela upp statistiken ser vi också att det sker mest fysiskt våld i korridoren inne på skolan. I klassrummet är istället kränkande tilltal större sett till antalet anmälningar. Känslan av utfrysning/uteslutning är ingen stor anmälningsgrund men när den har skett är den lika stor i klassrummet som på skolgården.

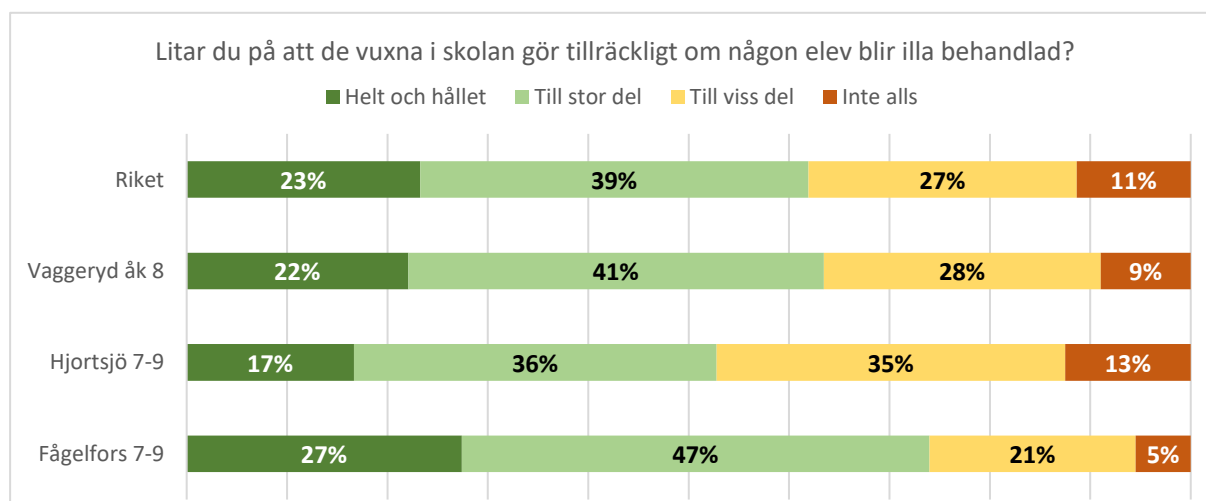
Statistiken ovan går i linje med det vi såg förra året kring våld och våra skolgårdar. Det är ett område som arbetats med under året och utifrån det totala antalet anmälningar är det ett tecken på att det arbetet gett positiv effekt under året, även om andelen i förhållande till anmälningarna är lika hög som tidigare år.

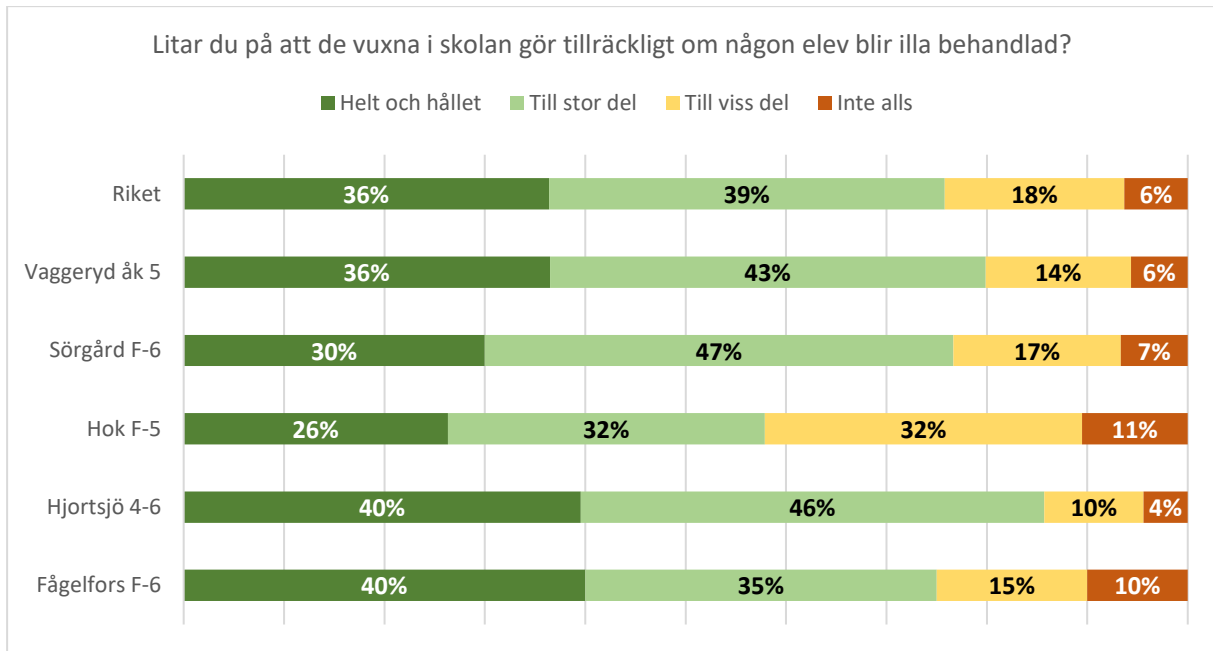
Resultat av trygghetsenkät och Skolinspektionens enkät

Att bara sammanställa antalet kränkingsanmälningar är en god väg för att identifiera organisatoriska hinder för att elever ska vara trygga på våra skolor. En brist är dock att den statistiken endast fångar upp faktiska anmälningar och det säger inget om det generella måendet på våra enheter. Vi har i grundskolan och gymnasiet cirka 2300 elever som dagligen går till skolan och den stora majoriteten av dessa är inte en del av statistiken som presenterats ovan.

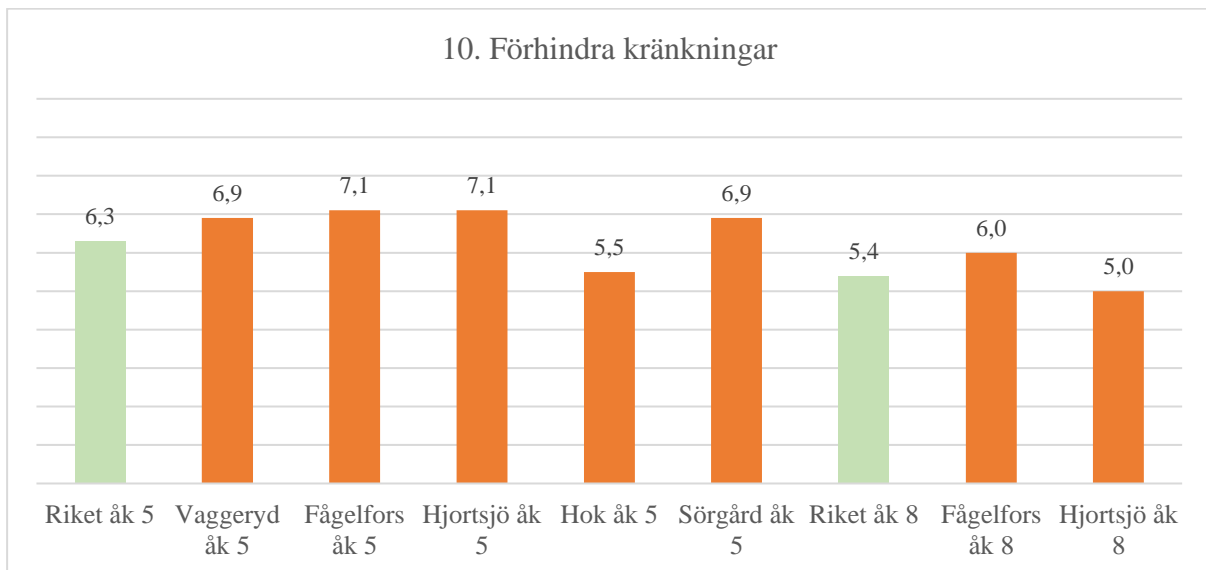
Från förvaltningens sida är därför bedömningen att vi behöver bredda analysen och titta på hur eleverna upplever sin situation på skolorna. Ett hjälpmedel till detta är bland annat Skolinspektionens och våra egna elevenkäter. Dessa besvaras av årskurs 5 och 8 vartannat år och årskurs 6 och 9 vartannat år. Här finns det frågor om bland annat trygghet och arbetet med att förhindra kränkningar.

I enkäterna finns det direkta frågor där eleverna får ta ställning till om de upplever att en vuxen gör tillräckligt om man blir illa behandlad. Denna fråga går direkt till att koppla till kränkingsanmälningar och om eleverna upplever att man ute på enheterna tar hand om eleverna och agerar vid behov. Vi ser av våra resultat att en majoritet av våra elever upplever att så är fallet, även om vi har här har vissa variationer på enheterna:

Tabellen nedan visar ett svarsindex som består av tidigare fråga ihop med frågan ”Tycker du att de vuxna i skolan har koll på vad som händer på rasterna”:

Ett svar som ger ett poängsnitt över 6,7 anses vara bra och vi ser att generellt svarar den stora delen av våra elever högre här än rikssnittet. Vi ser dock att det är viss variation på våra enheter. När vi tittar på årskursernas totala svar ser vi dock att både åk 5 och åk 8 har ett bättre resultat på frågan i den enkät som genomfördes 2024 än den som gjordes 2022 för motsvarande period.

Vi kan också se att det är en större andel som svarar helt och hållet eller till stor del på frågan om man känner sig trygg i skolan mellan åren 2022 och 2024. Det ger oss en indikation på att det arbete som görs uppskattas och uppmärksammas av våra elever och att den generella tryggheten är god på våra enheter.

4. Sammanfattning och arbetet framåt

Den positiva trenden med ett minskat antal kränkingsanmälningar från tidigare rapport har fortsatt under läsår 23/24. Vi ser också att eleverna i majoriteten av fallen svarar positivt i enkäter vad gäller upplevelsen hur vi arbetar mot att förhindra kränkningar. Majoriteten av våra elever upplever sig också trygga när de är i våra verksamheter, vilket såklart är glädjande.

Rapportering på huvudmannanivå kommer fortsätta via månadsrapportering till nämnd. Det väsentliga är dock inte rapporteringen i sig utan de åtgärder som genomförs och arbetet med att systematiskt följa upp och förebygga kränkningar, ett arbete som kommer fortsätta ute på enheterna. Vi ser att det inför nästa läsår finns vissa orosmoln när vi förtätar skolgårdsområdet kring Hjortsjöskolorna och Östra skolan utifrån att byggnationen av nytt mellanstadium kräver mycket skolgårdsyta. Vi vet av statistiken att skolgården är ett utsatt område kring kränkningar och enheterna kommer behöva tackla fler elever på en mindre yta under kommande läsår.

Nämnden har i den beslutade handlingsplanen bedömt att det ska bli en ökad upplevd trygghet inom alla våra verksamheter och detta ska skapas genom trygga miljöer, men också genom att skapa förutsättningar för likvärdiga rutiner och vuxennärvaro på våra enheter. Det praktiska arbetet måste fortsätta ske på enheterna men nämnden ska på huvudmannanivå arbeta för att skapa förutsättningarna för dem att fortsätta utveckla arbetet.

Av våra enkäter kan vi se att elevernas uppfattning generellt är god kring arbetet mot att förhindra kränkningar och tryggheten på våra enheter upplevs generellt bra. Vi ser dock här att det finns viss variation ute på enheterna och arbetet mot att skapa en likvärdighet här och se över enheternas olika förutsättningar måste fortgå till nästkommande läsår.

För att fortsätta skapa tydliga underlag bör vi fortsätta utveckla rapporteringen och kategorin ”flertypskränkning” bör ses över då upplevelsen är att den i en sammanställning inte blir tydlig. Enheterna har bra koll på ärendet men det säger inte så mycket när det kommer till huvudmannanivån. Idag ”göms” anmälningsgraderna här och en annan uppdelning bör därför funderas på i kommande rapporteringar.